

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *
לתגובות והארות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעורר שיתוף תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובכלתך בדרך.

עבודה זרה דף כ"ח

טעימות

עם הרב אברהם משה הלוי רוט
להערות והוספות: a0527652027@gmail.com

בית הוראה | איך מגדירים פקוח נפש כשאיננו מומחה בסביבה

בדף שלנו למדנו על הכלל "כל מכה שצריכה אומד מחללין עליה את השבת" ופירש רש"י שמסוכנת כל כך שצריך אומד לאומדו אם יחיה אם ימות, וכתב על זה הריטב"א: ותימה, מאי קא משמע לן? פשיטא! דספק נפשות הוא. ויש לומר דהא קא משמע לן שאם אין כאן רופאין וגם חולה אינו אומר כלום, כיון שהיא מסוכנת כל כך שנראית לעינינו שצריכה רפואה ושיש בה ספק מיתה, מחללין עליה את השבת ולא נמתין לרופאין.

זוהי ידיעה שחשוב מאד לדעת. מצוי שאדם עומד מול סיטואציה שאיננו יודע האם היא בכלל "פקוח נפש", גם אין לו רופא או רב לשאול אותו. עלינו לדעת את הכלל בזה: כל שנראה בעיני אדם נורמטיבי שצריך כאן "שאלת רופא" (=אומד) כדי לדעת האם יש כאן פקוח נפש, הרי ממילא זהו בכלל פקוח נפש וחייב לחלל עליו את השבת.

למשל, נער שמתפתל מכאבי בטן נוראיים, וההורה לא יודע האם זהו ווירוס או שיש כאן דלקת אפנדציט העלולה להתפוצץ ח"ו. אם יכול לשאול רופא – מה טוב, אבל אם אין רופא בטווח מידי והוא צריך להחליט לבד, הרי אם יש ספק – אין ספק, כיון שבעיני אדם נורמטיבי מצב כזה הוא ספק מסוכן ולכן צריך להתייחס אליו כפקוח נפש.

היסטוריה | אם יש ספק – אין ספק

האימרה "אם יש ספק – אין ספק" משמעותה, קבל החלטה במהירות. יש לכם ספק? באותו הרגע כבר אין לכם אותה, כי כבר החלטתם.

האימרה הזו מקורה בחיל האוויר הבריטי במלחמת העולם השנייה, שם אמרו לטייסים לא לפחד ולא להתמהמה בעת קבלת החלטות גורליות. לשם כך היה עליהם להתאמן במצבי לחץ, ולהתכונן ככל האפשר בהכרת תבניות ודפוסי פעולה.

בחיל האוויר הישראלי, האימרה נהוגה לגבי שאלות הנוגעות בביטחות טיסה: אם יש לטייס ספק אם פעולה מסוימת

הטייסים הבריטים במלחמת העולם השנייה אומנו לקבל החלטות מיידיות

התבוננות | היחס לחולים מסוכנים שמנהלים חיי שיגרה באמצעות תרופות

בסוגיא שלנו מבואר שמכה פנימית נחשבת מחלה מסוכנת ומחללים עליה את השבת. והנה, בזמנינו רבים הם המחלות שאילולי המצאת האנטיביוטיקה היו מסוכנות מאד, אלא שבחסדי ה' בורא רפואות נתחדשו תרופות רבות וזמינות וקלות, ומעתה אותו חולה מסוכן אינו בכלל שום סכנה. האם עדיין נחשב חולה שיש בו סכנה?

והנה לגבי עצם הטיפול עצמו, נטילת האנטיביוטיקה [באופן שהוא צריך לחלל שבת בשביל להשיג את התרופה וכדומה], בזה יש לדון דהוי חולה שיש בו סכנה, וצריך לשאול חכם. אבל לגבי הדין שחולה שיש בו סכנה עושים לו כל צרכיו כדי שיוכל לישון היטב וכדומה, בזה נוקטים פוסקי זמנינו בפשיטות שאע"פ שהגדרת חולה שיש בו סכנה היינו אילולי הרפואות, מכל מקום במקום כזה שאינו כלל בחשש מחלה ההולכת ומתפשטת, אלא "הכל בשליטה", נוטל תרופות וממשיך בשגרת חייו, אינו נחשב חולה מסוכן לגבי עשיית כל צרכיו.

וורט | מה החידוש שעשיו נולד גם עם כבי וגם עם שיני

נחלקו רש"י ותוספות מה הם "כבי ושיני", לדעת רש"י היינו "חניכיים ושיניים" ולדעת התוספות היינו "שיניים טוחנות ושיניים חותכות".

יש להביא סייעתא לפירוש התוספות מדברי התיב"ע [שהבאנו בגליון הקודם] על הפסוק "ויקראו שמו עשיו" וקרוי שְׁמִיָּה עֶשָׂו מִן בְּגֵלִל דְּאֶתְיָלִיד פּוֹלִיָּה גְמִיר בְּשֶׁעַר בִּישָׁא וְדִקְנָא וְשִׁינִי וְכִכִּין" והנה אילו "ככין" היינו חניכיים, הרי כך עשוי כל תינוק שבעולם שנולד עם חניכיים, ובהכרח שפירש על שיניים טוחנות שכבר היו עשויות.

ובאמת צמיחת השיניים הטוחנות מאוחרת יותר מצמיחת השיניים החותכות, אשר בדרך כלל הם הראשונות לצאת, משום שהן נצרכות למאכלים קשים שאין התינוק אוכלם בתחילה, וגם משום שיציאתן קשה יותר מפני עוביים. השיניים הטוחנות לעומת זאת יוצאות באחרונה בערך מגיל שנתיים. זהו החידוש שלא נולד עשיו רק עם "שיני" אלא גם עם "ככין".

אמנם רש"י לא ראה תרגום המיוחס ליונתן על התורה, כמו שהוכיח זקני רבי דוד בונם סומפולינסקי זצ"ל בכמה מקומות, ולכן סבירא ליה ש"כבי" היינו חניכיים.

רפואה | האם מתייסר מכאבי שיניים חזקים נחשב חולה

הגמרא דנה לגבי כאבי שיניים האם יש בהם סכנה ומותר להשתמש ברפואה עבורם. והנה, חולה שאין בו סכנה מותר להשתמש ברפואה, אלא שבסתמא כאבי שיניים אינם מגדירים את החושש בהם לחולה. אך כמדומה שבדורנו אנו מפונקים וכאבי שיניים חזקים מפילים את האדם למשכב.

ושמא לזה כוונת הגמרא שהמשנה קראה לכאבי שיניים חזקים רק "חושש", כדי לומר שזה כעין כאב-קל בכך שממשיך לפעול ולתפקד כדרכו ואינו אלא חושש בשיניו, אבל אין הכי נמי באופן שהאדם נופל למשכב ונחלש בכל גופו מחמת כאבי השיניים החזקים הוא נחשב חולה שאיב"ס ומותר להשתמש ברפואות.

לקח | כמה שווה רגע אחד של שבת קודש

רב אמר למטרוניתא שאינו יכול לבוא אליה גם בשבת, ופירש

רש"י "דלא מצינא למייתי גבך מפני תלמידי בני כלה".

והנה, הבה נתבונן, הרי אותה מטרוניתא שהתרפא רב אצלה היתה בהכרח מתגוררת בתחום מושבו, דאי לאו הכי לא היה רש"י צריך לפרש שבשבת אינו יכול לבוא אצלה מפני הכלה, אלא מפני שהיא יושבת מחוץ לתחום.

אם כן, צריך להבין, מה בכך שהוא צריך לדרוש והלא אין כאן אלא הליכה למרחק קצר לשעה קלה.

ואין לומר שהרפואה עצמה אורכת זמן ארוך שהרי הגמרא פירשה מה היא הרפואה הזאת ואין בה אלא מריחת הסמנים (שבוודאי היתה מכינתם קודם ביקור החולה, ולכן לא ידע רב מה היא אותה רפואה) ואם כן מדובר בביקור קצרצר של מריחת תחבושת ויכול לחזור מיד לבית מדרשו ומדוע לא יכול היה להגיע בשבת.

רואים אנו מכאן כמה יש לנצל כל רגע ורגע בשבת קודש, הוא הקדיש את כל השבת להרבצת תורה ולא הסכים לוותר אפילו על שעה קטנה כדי לרפאות את שיניו.

מעשה | ושמרו בני ישראל את השבת

בצפת היה יהודי פשוט שהיה נוהג מנהג של קדושי עליון: מכניסת השבת ועד צאתה לא היה נותן שינה לעיניו, רק היה מתענג באכילה ושתיה ומרבה באמירת זמירות ותהילים. כולם תמחו מהיכן קיבל כוחות כאלו והוא איש פשוט למראה.

פעם אחת סיפר להם את סודו. הוא השתתף בשולחנו הטהור של הרבי הבאר מים חיים שעלה לצפת, ובמהלך עריכת השולחן הוא התנמנם... לפתע קרא הרבי לעברו: "ושמרו בני ישראל את השבת", אתה השומר של השבת, ושומר שנרדם בשמירתו נחשב פושע!.. "מאז, אמר אותו יהודי, אינני מסוגל לישון בשבת..."

זקני רש"י לין זצ"ל היה אומר בשם צדיקים, דהנה נפוליאון לא היה אוהב לישון, כי היה טוען שכאשר הוא ישן הוא איננו נפוליאון... כך גם בשבת קודש – כשאני ישן אינני מרגיש את השבת...

כמה הם ייקרו כל רגע של שבת!

העמקה | מדוע הרגשת קדושת השבת הולכת ופוחתת

ובאמת בשבת קודש כל רגע מתעלים מהרגע שלפניו, ואי אפשר לוותר על שום רגע, כי בכל שעה ושעה לובשים צורה חדשה ופושטים צורה שקדמה לה.

עיון | האם מותר לעבור על חילול השם בשביל רפואת נפשות

הגמרא אומרת שאילו היתה בעיה של חילול השם לא היה רב מפרסם את הרפואה הזאת. ויש לעיין הרי היה מדובר בחולי שיש בו סכנה, שמסתיים בבני מעיים, ומדוע אין היתר לעבור על איסור חילול השם בשביל זה.

ונראה שהבינה הגמרא דאילו היה בזה משום חילול השם היה יכול לומר שמי שרוצה יבקש ממנו באופן פרטי את הרפואה לחולי זה, בלא לפרסם בפרהסיא שבזה מחלל שם שמיים.

או שנלמד מכאן שאין היתר לחלל שם שמיים בשביל ללמד רפואות מחלות מסוכנות, כי אין הסכנה לפנינו ואין זה נחשב כפקוח נפש.

ועוד, שהרי היו יכולים לבוא אל המטרוניתא ולהתרפא ממנה, ואין כאן אלא הצלת ממון.

פולמוס | האם מותר לשמור סוד רפואי לעצמו

יש נידון גדול האם יש לאדם בעלות על רעיונותיו, יצירותיו או המצאותיו. ולכולי עלמא אין זה מדרך היושר לגנוב מידע ורעיון ממי שעמל עליו, ולא גרע מחיוב לשמור סוד.

ואם כן, צריך להבין מדוע באמת פרסם רב את הרפואה שהמציאה המטרוניתא, ומדוע לא שלח את כולם להתרפא ממנה ולשלם לה שכרה.

כנראה סבר רב שמכיון שהקב"ה "בורא רפואות" וחונן דעת בשביל להציל את החולים, יש חיוב על הרופא לפרסם את דרכי הרפואות שחננו ה', ואי אפשר לעשות מזה "פרנסה".

והנה, רבינו יונה כתב בשערי תשובה שער ג' **"וחייב אדם לחשוב מחשבות להעלות עצות הגונות ומתוקנות לחברו, וזה אחד מעיקרי דרכי גמילות חסדים**, שנאמר (משלי כז, ט): **שמן וקטרת ישמח לב ומתק רעהו מעצת נפש**". ויש לעיין אם אפשר משום כך "לגנוב" עצות ורעיונות מאדם שגובה תשלום עבור עצותיו ורעיונותיו, שהרי הוא מחוייב לעשות כן משום דרכי גמילות חסדים, כשם ש"גנב" רב את ההמצאה של אותה מטרוניתא.

אפשר לראות זאת במוחש, **שכלל שהשבת מתקדמת כך יש לנו פחות ופחות תפיסה בה.**

דהנה, **בכניסת השבת הרי כל איש ישראל מרגיש כעין הרגשת נבואה**, כמו שכתב רבינו חיים אחי המהר"ל בספרו "ספר החיים" **"מאהבת השם יתברך את עמו ישראל וכדי להסיר מלבם כל ספק נתן להם את שבת קדשו שהוא אות ברית בינו ובינינו ובמנוחתנו לא ישכנו ערלים, במה שירגיש כל איש ישראל בעצמו שפע אלהי ואור פניו כי רציתו ושמחה יתירה שנופל עליו בלי מתכוין מיד בהכנסת השבת וליל של שבת כולה אור ועוז וחדוה במקומינו בלתי ספק שאין זה רק ניצוץ האור והשמחה המבהיק ממקום שהנבואה יוצאת משם** שאף על פי שאין לנו לא נביא ולא חוזה ואנחנו על אדמה טמאה עם כל זאת לא עזב ממנו חסדו ואמתו להשפיע עלינו אור אלהים מדי שבת בשבתו ובפרט אנחנו עייפי הגלות המר הזה אנו מוצאים מרגוע לנפשינו ביום הקדוש הזה ובה נתרבר לנו בידור גמור שאין אחריו ספק כי תורתנו תורת אמת".

ואחר כך תפילת ערבית ברוב עם גדול (יותר מכל שאר תפילות השבוע) ובעימה, ואח"כ הולכים מלווים בשני מלאכים וסועדים סעודת ליל השבת ברוב תענוגים וסלסולי אהבה עם הקב"ה.

אמנם בתפילת שחרית כבר פחות מורגשת ההתלהבות הגדולה, ואחר כך בסעודת היום כבר פחות מאריך ומסלסל, ואז בשינת אחה"צ ובשבת אחה"צ, ובתפילת המנחה... וכו' וכו'.

מדוע זה כך? לא בגלל שקדושת השבת הולכת ופוחתת, אלא להיפך משום שקדושת השבת הולכת וגדלה במהירות גדולה כל כך, עד שאם אנו **"נופלים מן הרכבת" לזמן קצר, כבר השבת הרחק הרחק מאיתנו ואיבדנו האחיזה בה.**

מוזיקה | שיר לשבת קודש: "א שבת איז שיין"

לאחרונה התפרסם תיעוד מחתונת נכד כ"ק אדמו"ר מסלונים שליט"א, כאשר אחד החסידים התרומם לפתע והחל לשורר לכבוד הרבי את הניגון העתיק של "א שבת איז שיין, שבת איז ריין, שבת איז נאר פאר יידן אלען..." [=שבת היא יפה, שבת היא טהורה, שבת היא רק בשביל היהודים...]

הקהל הצטרף ברוב רגש לשיר הספונטני, ופני הרבי שליט"א נהרו. כידוע, בחסידות סלונים יש רעש גדול לחנך להרגשת קדושת השבת קודש קדשים.

כדאי לכם ללמוד את הניגון העתיק והמרגש הזה ולשורר אותו בשולחן השבת.

מעניין לדעת | תרופות גנריות

והנה, בדיני המלכות בכל הארצות נקבע שכל חברה הממציאה תרופות מחויבת לפרסם את הדרך לייצור לאחר שעברו כשבע שנים מיציאתה לשוק, על מנת שיהיו התרופות זולות וזמינות לכל האנשים.

ישנם חברות גדולות שרוב שגשוגן מיצירת תרופות שלא עמלו עליהן... תרופות גנריות. כמו חברת "טבע" המפורסמת שרוב רובם של התרופות שלהן אינן אלא תרופות גנריות.

דיון | האם מה שנחשב בעיני הטועים לגנאי נחשב "חילול השם"

והנה, גם לאחר כל הדברים הללו, הרי אותה מטרונתא מסתמא לא הסכימה לזה וסברה שנעשה לה עוול ורמאות, ואם כן מה מועיל מה שביאר לה רב שאין כאן שבועה מחייבת הרי יש כאן חילול השם מצד עצם העוולה שהיא סוברת שנעשה לה.

אמנם, צריך לדעת שיש חילוק גדול בין מי שסוברים עליו שעשה מעשה שהוא אסור לכולי עלמא, שבזה אף שאלביא דאמת לא עשה אותו מעשה מכל מקום נכשל בחילול השם, לבין מי שעשה מעשה שלדעתו הוא מותר אלא שעמי הארץ סוברים שהוא אסור, שבזה יש לדון שאין כאן חילול השם כי לא נתפרסם שעבר עבירה אלא שעשה מעשה שלדעתם הוא עבירה. וכי עם הארץ יקבעו מה הוא אסור ומה הוא מותר.

והנה, בועז אמר לרות שהוא ישתדל לשאת אותה "כי יודע כל שער אמי כי אשת חיל את", ופירש התרגום שם שיושבי הסנהדרין הגדולה יודעים שהיא כשרה לבוא בקהל מפני דרשת מואבי ולא מואבית.

וכתב שורש ישי 'ואגב אורחין למדנו מדברי המתרגם לימוד נאה, והוא דאע"ג דאמרי בירושלמי דשקלים ר' שמואל בר נחמן בשם ר' נתן בתורה בנביאים ובכתובים מצינו שצריך לצאת ידי הבריות כמו שצריך אדם לצאת ידי המקום, יובן זה בבריות אשר נתן להם האלקים מדע והשכל, לא שיהיה אחר[א] י לכל ויצטרך לצאת ידי חובתו גם מאיש שוגה ומפתי, וזה ממה שאמר המתרגם "ארום גלי קדם כל יתבי תרע סנהדרין רבא", כלומר עם כי ידעתי יש ויש פתאים ולצים יתלוצצו עלי לאמר ראו שופט ישראל שחמד יופי מואבית אחת בליבו, ולא כולי עלמא דינא גמירי שהמואבית מותרת, שזה להם ג' ימים שנתחדשה הלכה עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית ולא נתפרסמה עדיין וכו' וגם היודע יחשדהו כי לאו משנת חסידים היא זאת, התמו בנות

ישראל הכשרות, אמר איני חושש לכל זה אחרי שזקני ישראל הסנהדרין יודעים כי אשת חיל את, איני נותן אל ליבי לדברי האחרים, עכ"ל, והובאו דבריו בהגה"ה למלאכת שלמה שקלים פ"ג מ"ב.

וכדעת המתרגם משמע בספר חסידים (סי' תרכ"ז) וז"ל כתיב והייתם נקיים מה' ומישראל, ולא מכל ישראל, ינקה אדם עצמו מן המאמינים ולא ממי שאין מאמינים וכו', עיי"ש.

וכן היא דעת המהר"ל (דרך חיים פ"ב מ"א) שכתב בדבוקא נקט התנא כל שתפארת לו מן האדם ולא אמר שתפארת לו מן הבריות, כי אין כל הבריות יכולים לדעת הדרך המפואר כי לפעמים הוא מפואר בעיני אחד שאינו יודע להבין ולפי האמת אינו מפואר, ולפיכך אמר מן האדם דהיינו מי שנקרא אדם אשר יוכל לדעת ולהבין, לא מי שנמשל לחמור שאינו יודע להבין, עכ"ל. [ועיין חפץ חיים כלל א סקי"א: "על ענין כזה לא אמרו חז"ל לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות, דדוקא אם הם בריות שאין עושין דבר איסור, אבל בזה רשעים מיקרי ואסור להתחבר עמהם כלל בספוריהם". משמע שגם "בריות" אינו כולל כל אדם].

ציטוט | דברי החתם סופר על זהירותו מחדש יושבי קרנות

אבל אדונינו החתם סופר כתב בדבריו המרטיטים:

"דע בני, כי כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה והייתם נקיים מה' ומישראל. וב' חובות אלו נקיות מה' יתב' והנקיות מישראל עמו הם שני רוכבים צמדים על גבנו, ויותר אפשרי לצאת ידי החוב הראשון היינו ידי שמים יותר הרבה ויותר מלצאת ידי הבריות, כי הם חושבים מחשבות זרות ונושאים ונותנים מוזרי' בלבנה, ועונשו יותר קשה מאד מאד עד לאין מספר ממי שאינו יוצא ידי שמים ח"ו והוא מה שאמרו בסוף פרק יום הכיפורים בענין חלול ה' דאין לו כפרה כלל ר"ל ושיעור חלול ה' כגון רב דשקיל בשרא ולא יהיה דמי לאלתר. ובעוונותינו הרבים שכיח בדברי הבריות "למדן כזה יעשה דבר זה" והוא שגור בפיהם ואפילו על חשד סברא בעלמא והשתא אי נמי ה' אותו הלמדן עושה כשורה ויצא ידי שמים בכל יכולתו בחיק האפשרי אלא שלא נזהר עד שטעו בו אלו שותי שכר ועשאוהו מנגינותם הרי הוא כבר נלכד במצודתם על זה ידעו כל הדוויים והכתוב צווח "הרכבת אנוש לראשנו".

ואני הרהרתי כמה פעמים אם אפשר שקיים אדם בעולם מקרא זה על מתכונתו ואולי על זה כייל שלמה המלך ע"ה אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא רצונו לומר שאפילו בעשייתו כל טוב א"א שלא יחטא עכ"פ באופן השני הנ"ל ביציאת ידי הבריות. ואיני כדאי להזכיר אבותינו הקדושים מ"מ תורה היא וחוכך אני בבני גד וראובן אשר עליהם נאמר מקרא זה והייתם נקיים ועפ"י עצת מרע"ה שהיה עפ"י ה' עשו את שלהם לנקות עצמן והוא במה שיצאו

שאינ צריך לחוש לדעתם. עכ"ד אאמו"ר שליט"א

חינוך | הדאגה של הרב לבריאות תלמידיו

באופן אחר לגמרי נראה לבאר שלא היה כאן כלל חילול השם מפני שהדבר עורר את התפעלותה של המטרוניתה, כמו שכתוב בירושלמי שהיא אחר כך התגיירה מתוך התפעלות ממסירותם של רועי ישראל גם להיבטים הפיזיים ולרווחה הבריאותית.

אני זוכר את החמימות שהרגשנו כאשר **רבינו האהוב הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל** היה מזהיר אותנו **"לאכול הרבה אבוקדו, יש בזה ברזל וזה בריא"** או **"לא להיכנס לים מעבר למה שהאבא מרשה"** ועוד ועוד אזהרות על בריאותנו הפיזית.

השקפה | מה עניין רפואות לבית המדרש?

ובאמת צריך להבין מה השייכות בין עצות רפואיות לבית המדרש? מדוע הוא דורש ב"כלה" על רפואה למחלות? בגמרא כתוב שבבית המדרש לימדו את רבי אבהו איך לטפל בכאבי אוזניים. האם מותר לעסוק בזה בבית המדרש?

החזון איש [ועוד גדולי ישראל] היה מרבה ליעץ עצות בנוגע לעניינים רפואיים סבוכים. הוא לא עשה זאת בנושאים מדעיים אחרים, כמו הנדסה או טכנולוגיה, כלכלה או אסטרטגיה, אז מדוע דוקא בענייני בריאות הוא הפגין ידע עצום?

כך גם מפליא מדוע הגמרא מאריכה כל כך ברפואות שאינן נוגעות לדורות, שהרי הרפואות והטבעים משתנים, ואין לדבר שום נפקא מינה למעשה.

ועוד, מדוע דברי רפואה נחשבים חלק מהתורה? הרי כשלומדים דפים אלו מקיימים מצוות עשה של תלמוד תורה. מדוע?

זאת ועוד, הרי רוב חכמי ישראל לא היו רופאים כלל, והלכו בעצמם לרופאים, כמו שמבואר בסוגייתנו, אז מה טעם ללמדנו חכמת רפואה? וכי כל הרפואות נכללו בגמרא, לפי מה נקבע איזה רפואה תיכלל בה ואיזה לא?

מכל זה נרא הדבר ברור לענ"ד, שרק רפואות שיש בהם משמעות פנימית עמוקה, הוזכרו בגמרא. שאף אם אינם שייכות בזה"ל לפי שנשתנו הטבעים או ההשגה שלנו בטבע, כי הקב"ה מנהל את עולמו לפי חכמי הטבע של אותו זמן, מכל מקום עומק הדברים ומשמעותם הפנימית שייכת לנצח נצחים. והרי התורה מטרתה היא לשמש רפואה, "רפאות

חלוק"י"ד שנים לפני צבא המלחמה ומ"מ לא יצאו ידי חובת המקרא הזה בשלימות כי לא על חנם גלו ראשונה לפני כל השבטים וקראו חז"ל עליהם מקרא הזה נחלה מבוהלת בראשונה אחריתה לא תבורך עיי' ברב פ' מטות.

ובכל זאת אחז"ל "עם נבר תתברר ועם עקש תתפתל" וידעת את אשר מרגלא בפומי תמיד "אין יעקב שלא יפגענו לבן ומעטי לבן שיפגעו בהם יעקב" שמור זה כי הוא אמת ובחון הדברים ותראם אמתיים. ורצוני, כי ברית כרותה כל ת"ח וצדיק המכונה יעקב יש לו מצירים נגדו המכונים לבן, אמנם מעטים הם הרשעים האלו אשר ימצאו נגדם מי שהוא אחיהם ברמאות כיעקב נגד לבן.

והוא יודע כי הרבה פעמים הפכתי בהם ומהם ומהמונם ואמרתי להשמר מהם ולעשות העקוב למישור ואמרתי לברוך מן הקטנה שבתרמיתם ונכשלתו בגדול ממנו, ולא זה בלבד עמי הארץ והמון עם אלא לומדי תורה ואפי' רבנים כל שאין דובר אמת בלבבו ולא היושר והצדק מרכבו. הרחק דרכך ממנו הסר רגלך מנתיבו. והענין הזה אשר אתה בו קבלו באהבה, ועל כל גל וגל תנענע ראשך וסוף הכבוד לבוא כי יושיע ה' עם קרובו. עכ"ל החתם סופר, עיי"ש בכל דבריו הקדושים.

למדנות | האם החתם סופר חולק על השורש ישי

במאמרו הנפלא של הגאון רבי ישראל פרידמן בחוברת קול התורה ס"ה (אשר ממנו שאבתי רבים מהמקורות בנושא זה) העמיד דברי החתם סופר כחולקים על דברי השורש ישי הנ"ל בדעת התרגום כאן.

אמנם **אאמו"ר הגאון שליט"א** כתב שיש לחלק בין הנידונים: החתם סופר עוסק במי שחושדים אותו שעשה דבר שבאמת הוא אסור, אלא שהסיבה לחשד איננה מוצדקת. על זה כתב החת"ס שאפילו הכי צריך אדם ליזהר בכל כוחו שלא יאשימוהו שעשה מעשה אסור. אבל שורש ישי עוסק בדבר שהוכרע להיתר והפתאים לא השכילו לדעת ולהבין זאת ומתלוצצים על זה, בזה כתב השורש ישי שאין לחוש לזה, כי אין חושדים אותו במעשה אסור אלא במעשה היתר שלדעתם הקלוקלת זה אסור. וכע"ז כתב באגרות משה או"ח א, צו שמראית עין אסור במקום שחושבים עליו שעושה דבר אסור אבל לא אסרו לעשות דבר היתר מפני שיש אנשים החושבים שהוא אסור. אכן בדברי השורש ישי נזכר גם "וגם היודע שמואבית מותרת יחשדוהו כי לאו משנת חסידים הוא לחמוד יופי מי שאינה מתאימה לכבודו" עיי"ש, וגם על זה אמר שאין צריך לחוש לשוגה ופתי. אך גם זה שונה מהנידון של החתם סופר, כי החתם סופר מיירי כשהליצינים חושדים בו שעושה מעשה שאינו ראוי שבאמת אינו ראוי שלמדן יעשה כך, אבל כאשר הוא נוהג כהוגן ובעיני שותי שכר נראה שאותה הנהגה איננה מתאימה ללמדן או לצדיק בזה אפשר

תהא לשרך", ולכן היא מבטאת את רפואתה גם בדרכי הרפואות המסויימים הללו מפני ששורשם נעוץ בחכמת התורה. ויש עוד להאריך ולבסס דבר זה, אלא שלא הספיק הזמן.

